

İBNÜ MÜHENNÂ LÜGATİ – TÜRKÇE KISMI

Savaş Karagözlü (2018), *İbnü Mühennâ Lügati – Türkçe Kısmı*, Kesit Yayınları, İstanbul, 423 s, ISBN: 9786059408783

Furkan Can ZAVALSIZ*

Gazi Türkiyat, Güz 2018/23: 241-246

Araplara Türkçeyi öğretmek amacıyla yazılan eserler, dil ile tarih bütünlüğü anlamında önem ifade etmekteyse de bu alanda yapılan çalışmaların sayısı çok değildir¹. Araplara Farsça ve Moğolca ile birlikte Türkçe öğretmek üzere yazılan eserlerden biri de İbnü Mühennâ Lügati'dir. Lügatin yazarı İbnü Mühennâ, aynı zamanda fakih, soy bilimci, tarihçi, dilci ve şair olup Irak'ta ve tahminen XIII. yüzyılın başlarında yaşamıştır. İbnü Mühennâ Lügati olarak bilinen *Kitâb Hilîyetü'l-İnsân ve Helbetü'l-Lisân* 1258-1283 yılları arasında, İbnü Mühennâ tarafından Araplara Farsça, Türkçe ve Moğolca öğretmek için yazılmıştır. Eser üzerinde daha önce P. M. Melioranskiy (1900, 1903), Kilisli R. Bilge (1338-1340), S. Malov (1928), N. N. Poppe (1938), A. Battal Taymas (1934, 1950), S. G. Clauson (1972), S. Tülücü (1995), M. Erkan (2005), T. Hacıyev (2008), B. Gül (2010, 2014, 2018) ve Z. Kaymaz (2013, 2013, 2014)'in çalışmaları bulunmaktadır.

İbnü Mühennâ Lügati'nin Türkçe kısmı üzerine yapılan son çalışma ise konuyu Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsünde, Türk Dili ve Lehçeleri Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Zeki Kaymaz danışmanlığında doktora tezi olarak hazırlayan Savaş Karagözlü'ye aittir. Karagözlü tezinde, *Kitâb Hilîyetü'l-İnsân ve Helbetü'l-Lisân* eserinin tamamını incelemiştir; ancak Karagözlü'nün İbnü Mühennâ Lügati-Türkçe Kısmı adlı eseri, adından da anlaşılacağı üzere tezin sadece Türkçe bölümü ile ilgili olan kısmını içermektedir.

Karagözlü'nün eseri, 2018 yılında Kesit Yayınları tarafından İstanbul'da yayımlanmıştır. 423 sayfalık eser; ön söz, işaretler, çevri yazı işaretleri, kısaltmalar, çalışmanın amacı ve yöntemi ile giriş bölümü dışında iki ana bölümden oluşmaktadır:

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Ordu/TÜRKİYE, furkancanzavalsiz@hotmail.com.

¹ Araplara Türkçe öğretmek üzere yazılan bazı eserler şu şekilde sıralanabilir: *Divânü Lügati't-Türk*, *Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-ı Acemî ve Muğalî ve Farisî*, *Kitâbü'l-İdrâk li- Lisâni'l-Etrâk*, *El-Kavavinü'l-Küllîyye Li-Zabti'l-Lügati't-Türkiyye*, *Bulgatu'l-Muhtak Fi-Lügati't-Türk ve'l-Kıfçak*, *Et-Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-Lügati't-Türkiyye*, *Ed-Dürretü'l-Mudiyye Fi'l-Lügati't-Türkiyye*, *Eş-Şüzürü'z-Zehabiyye vel-Kita'ü'l Ahmediyye Fi'l-Lügati't-Türkiyye*, *Kâmusü'l-Aroam Fi-Nizamü'l-Kelam*, *Kitabu Kenzü'l-Lügati'l-Osmaniye*, *Kenz-i Lügat*.

İlk bölüm *Kitâb Hilyetü'l-İnsân ve Helbetü'l-Lisân*, ikinci bölüm ise *Türkçe Bölümünün Dil Özellikleri* başlıklarını taşımaktadır. Ayrıca eserde sonuç, dizin, kaynakça ve tıpkıbasım bölümleri de bulunmaktadır.

İki ana başlıktan oluşan *Giriş* bölümünün ilk kısmı "Tarihçe" olup, ilk Türk-Arap münasebetinden (MS 642) başlanarak Karahanlılar, Gazneliler, Harezmsahlar, Selçuklular, Anadolu Selçukluları ve İlhanlılar dönemleri kısaca anlatılmış, Türk-Arap ilişkilerinin tarihî zeminine ışık tutulmak istenmiştir. İkinci kısım olan "Araplara Yabancı Dil Öğretimi"nde ise öncelikle "Arapların Türkçe Öğretimine Yönelik Yazılmış Bazı Eserler" alt başlığı ile *Dîvânü Lugâti't-Türk'ten Kenz-i Lügat'e* kadar 11 eserin tanıtımı yapılmıştır. Sonrasında, "İbnü Mühennâ ve Eserleri" alt başlığında konuyla ilgili kısa bilgiler verilerek; eserin Araplara Farsça, Türkçe ve Moğolca öğretmek için yazıldığı ve bir sözlük olmasının dışında bu üç dilin grameri hakkında da bilgi verdiği belirtilmiştir. Türkçe 2680, Farsça 2535 ve Moğolca 1085 olmak üzere 6300 kelimeleik sözcük varlığına sahip olan eserin yazılış yeri ve tarihi hakkında da P. Melioranskiy, A. İnan, T. Hacıyev, A. Caferoğlu, N. Hacıminoğlu, M. Erkan, D. Doerfer, Z. Kaymaz ve S. Karagözlü'nün farklı görüşlerine yer verilmiştir.

İbnü Mühennâ Lügatî'nin altı nüshası olduğuna dikkat çeken Karagözlü, kendi çalışmasının temelini İstanbul Arkeoloji Müzeleri Kütüphanesindeki nüshanın oluşturduğunu ifade etmektedir. *Giriş* bölümünde son olarak İbnü Mühennâ Lügatî hakkında yapılan çalışmalar kısa bilgiler eşliğinde kitaplar, makaleler ve bildiriler başlıkları altında listelenmiştir.

Kitâb Hilyetü'l-İnsân ve Helbetü'l-Lisân başlıklı birinci bölümde eserin Arapça olan kısımları Türkiye Türkçesine çevrilmiş; Türkçe kelimelerin orijinal şekli, transkripsiyonu ve Türkçe karşılığı Arapça anlamlarına göre verilmiştir. Ayrıca istinsah hatası ya da eksik ve yanlış yazıldığı düşünülen kelimeler hakkında açıklamalar da dipnotlarda gösterilmiş; kelime listeleri eserin orijinalinde olduğu gibi tablolar içinde ele alınmış ve sorunlu olan kelimelerin yanına soru işareti konulmuştur.

Mühennâ'nın eserinin birinci kısmı Farsçaya, ikinci kısmı Türkçeye, üçüncü kısmı ise Moğolcaya ayrılmıştır. Türkçe kısmı yayımlayan Karagözlü, birinci bölümde ilk olarak 1B, 2A, 2B, 3A varaklarına yani İbnü Mühennâ'nın eseriyle ilgili düşüncelerinin yer aldığı kısma yer vermiştir. Karagözlü sonra Türkçe olan ikinci kısımdan yani 57B'den başlayarak 155B'ye kadar Mühennâ'nın lüğatinin Türkçe kısmını, kitabının birinci bölümünde işlemiştir.

Mühennâ eserine Allah'ı yücelterek ve çalışmanın amacının insanlara faydalı olmak ve yüce Allah'a yaklaşmak olduğunu belirterek başlamıştır. Önce Farsça kısma geçen İbnü Mühennâ, ikinci kısımda Türkçeyi ele almıştır. Bu kısmın başında Türk dili ile ilgili çok kısa bir girişe yer veren Mühennâ, söz gelişi Arapçada olup Türkçede olmayan beş sese (se, ha, dad, zı, ayın) yer vermiştir. Eserini bablar ve fasıllara ayırarak

işlemiş olan Mühennâ, Temhid alt başlığı ile Türk dilinde bulunan ses ve heceleri Arapça ile karşılaştırmış ve özellikle “Bizim Memleket Türkleri”² dediği Ortadoğu’da bulunan Türklerle Türkçenin anayurdu olarak gördüğü Türkistan’daki Türklerin dil özelliklerine dikkat çekerek Ortadoğu’da bulunan Türklerin bazı kelimeleri değiştirdiğini ifade etmiştir. Sonrasında çeşitli fasıllar ile bölüme devam edilmiştir. Birinci fasıl çokluk (isimlerde çokluk: *ağlar*, fiillerde çokluk: *ingeyler*), ikinci fasıl küçültme (*kıma: öküzkıma*), üçüncü fasıl “lı” manasında (*tonluğ: elbiseli*), dördüncü fasıl olumsuzluk (*bilgisiz: bilgisiz*), beşinci fasıl intisap ve aitlik (*Muşıllı: Musullu*), altıncı fasıl tamlama (*Zeyd atı: zeyd’in atı*), yedinci fasıl sıfat (*uğan Teñri: güçlü Allah*), sekizinci fasıl fâil (*ingen: inen*), dokuzuncu fasıl meful (*Zeyd’ni kılıç bile urdum: Zeyd’i kılıç ile vurdum.*), onuncu fasıl mastar (*kılmak: kılmak*), on birinci fasıl zarf (*teviük kaçkaç keldi: filan kaçarak geldi.*), on ikinci fasıl zaman zarfı (*aşnu: önce*), on üçüncü fasıl mekan zarfı (*aşağa: alt*), on dördüncü fasıl edat (*Irak’a tegri bardı: Irak’a kadar yürüdü.*), on beşinci fasıl şart (*zeyd barğay ise bile barğay men: Zeyd giderse ben de onunla giderim.*), on altıncı fasıl soru (*ni yediñ: ne yedin*), on yedinci fasıl ünlem (*neme alp turur: ne cesur adamdır*), on sekizinci fasıl benzetme edatı (*tili kılıç tek: dili kılıç gibidir*), on dokuzuncu fasıl üstünlük ifade eden edat (*edgürek: daha iyi*), yirminci fasıl istisna (*ayruğ: başka*) hakkındadır. Sonrasında “Birinci Bab: Geçmiş Zaman” başlığı ele alınmış, Türk dilinde geçmiş zamanın hangi eklerle yapıldığı örneklerle gösterilmiştir (*kördi: gördü*). Babın birinci faslı gelecek zamana ayrılmış (*köçgey: göcecek*), ikinci fasılda mastar (*almak: almak*) anlatılmıştır. Sonrasında üçüncü babda emir ve uyarı (*kel: gel*), dördüncü babda öznesi olmayan fiiller (*uruldu: vuruldu*), beşinci babda geçişlilik, işteşlik ve istek (*kaldurdi: kaldırdı; bakışdı: bakıştı; barıgsadı: gitmek istedi*), altıncı fasılda olumsuzluk, uyarı ve inkar (*kelme: gelme; barmadı: gitmedi; barmas: gitmez*) başlıklarıyla işlenmiştir.

“İkinci Kısım: Özel İsimler” başlığıyla birinci bölümün ikinci kısmına geçilmiştir. Birinci babda Allah Teala’nın isimleri (*teñri: tanrı, Allah Teala*), ikinci babda insan organları (*öz: vücut*), üçüncü babda nesep ve akrabalık (*ata ege: hala*), dördüncü babda toplum sınıfları (*südeş: askerlik arkadaşı*), beşinci babda zıt anlamlar (*sağalsız-sağalluğ*), altıncı babda meslek isimleri (*yigneçi: iğneci*), yedinci babda hastalık ve ilaçlar (*ağruğ: ağrı*), sekizinci babda yiyecek ve içecekler (*aş: aş*), dokuzuncu babda giysi, örtü ve renkler (*börk: kalpak*), onuncu babda ev eşyaları (*iyiş: ev mobilyası*), on birinci babda hayvanlar (*aygır: at*), on ikinci babda silah ve savaş âletleri isimleri (*oğ: ok*), on üçüncü babda canavarlar (*kurt: kurt*), on dördüncü babda kuşlar (*laçım: şahin*), on beşinci babda değişik sesler (*ün: ses*), on altıncı babda böcekler (*çayan: akrep*), on yedinci babda yeryüzü hakkında (*yazı: ova*), on sekizinci babda binalar (*yapuğ: yapı*), on dokuzuncu babda sular (*aşkar su: akar su*), yirminci babda ağaç ve bitkiler (*kevük: saman*), yirmi birinci babda gök ve gökyüzündekiler (*yulduz: yıldız*), yirmi birinci babdan sonra “Tarihçe Bölümü” (Türklerin takviminden bahsedilmiştir: *sıçğan, pars, balık...*), yirmi

² İbnü Mühennâ’ya göre bizim memleket Türkleri *m* sesini *b* sesine değiştirmektedirler (s. 62).

üçüncü babda hesap, sayılar ve ağırlıklar (*tört*: dört), yirmi dördüncü babda sıradışı isimler (*öpüş*: öpücük) başlıklarıyla ilgili kelimeler ve anlamları verilmiştir.

Karagözlü'nün eserinin ikinci bölümü, "Türkçe Bölümünün Dil Özellikleri" olarak adlandırılmıştır. Bu bölümde İbnü Mühennâ'nın eserinin Türkçe kısmının imlâ özellikleri, ses bilgisi ve şekil bilgisi incelenmiştir. Bu bölümün sonunda İbnü Mühennâ'nın mezkûr eserinde yer alıp Clauson'un meşhur etimoloji sözlüğünde yer verdiği kelimeler bir arada gösterilmiştir. Bu bölümde Karagözlü, bir sesi incelerken sesin, metin içerisinde hangi kelimelerde ve nerelerde geçtiğine de yer vermiştir. Söz gelişi, kelime başında /i/ sesi anlatılırken bu sesin metin içinde hangi kelimelerde geçtiği belirtilip bu kelimelerin de metin içindeki yerlerine işaret edilmiştir: Örn. *iş*: 62B,4; 106B,7; 154A,3...

İkinci bölümün dört ana başlığının ilki "İmlâ Özellikleri"dir ve bu başlığın altında öncelikle "Ünlülerin Yazılışı" anlatılarak *a, e, i, ı, u* ve *ü* sesleri kelime başındaki, ortasındaki ve sonundaki yerlerine göre incelenirken (*alğu*: algı 61B,6; *er*: erkek 64A,11; *idi*: sahip 65A,11; *ulu su*: nehir 61A,10) *é, o, ö* sesleri ise yalnızca kelime başındaki ve ortasındaki yerlerine göre incelenmiştir (*éş boldı*: arkadaş oldu 92A,10; *özge*: başka, özge 81A, 8). Sonra "Ünsüzlerin Yazılışı" incelenerek *b, c, ç, d, đ, f, g, ğ, h, k, k̄, l, m, n, η, p, r, s, ş, ş, t, t̄, v, w, y, z* sesleri örneklenmiştir: *bakmak*: bakmak 99B,1; *konukladı*: ağırladı 86B,7; *azdı*: azdı 86B,3. Burada son olarak "Eklerin Yazılışı" alt başlığı altında -(A)ç, -(X)k, -An, -(X)r, -çl, -çlg̃, -dA, -dIn, dAn, -Daş, -DI, GAç, -GAN, -GAY, -(I)GII, -GII, -(I)GsA, -GU, -ğAğ, -ğuç, -ğuk, -ğ(I)r, -ğ(I)z, -I, -ç, -K, -(A)K, -KA, -KA, -Kek, -ki, -KInA, -IAK, IAr, -le, -le-, -II, -IIK, -IUK, -(U)m, -mAK, -mIş, -mIz, -mUK, -(I)n, -(I)nç, -(I)nçl, -ndi, -nI, -(I)η, nIη, -ηIz, -ηIz, -(I)p, -ra, -rAK, rU, sA, -sı, -yorur, -(I)z eklerine yer verilmiştir: *kon-ar men*: konarım 97B,3; *aç-ğuç*: kan alıcı 129A,6; *ağ+muğ*: atlı 69B,4; *em-iz*: emzir 109B,5).

İkinci bölümün ikinci ana başlığı "Ses Bilgisi"dir. Bu bölüm ünlüler ve ünsüzler olmak üzere iki alt başlığa ayrılmıştır. Ünlüler başlığı altında ünlü uyumları (kalınlık-incecik uyumu: *barmağ*: gitmek 74A,4; düzlük-yuvarlaklık uyumu: *açğuç*: kan alıcı 129A,6), ünlü değişimleri (*e > i*: *irkek* < *erkek* 115A,9; *i > é*: *béş* < *biş* 152A,2; *ü > i* *bin-ip* < *mün-üp* 74B,9), ünlü düşmesi (*oğlı* < *oğulı* 119B,7), ünlü türemesi (*ikinci* < *ikinç* 152B,9) başlıkları incelenmiştir. Ünsüzler başlığı altında ise ünsüz uyumu (*yetti*: ilettili 95A,8), ünsüz değişimleri (*t > d*: *dirig* < *tirig* 65B,13; *t > d*; *t : t*; *k : k̄*, *kayu*: hangi 61B,5; *k > g*, *k > ğ*), sızıcılığa (*bl > vl*: *av* < *ab* 66A,6; *bl > wl*; *b : b* *bér*: ver 63B,3; *bl : bl*; *dl > yl*; V G V > V vV *savuk* < *soğuk* 124A,6; *k > ħ*; *k̄l > ħl*), erime (*arı* < *arığ* 145A,2), yutulma (*G/>Ğ/>Ø* *kazandı* < *kazgan*- 89B,10), ünsüz düşmesi *y > Ø* *ağaç* < *yığaç* 141B,6; içte *r > Ø*, sonda *r > Ø*), hece birleşmesi (*nelik* < *nekük* < *ne+ke+ök* 80A,8), ikizleşme (*ıssı* < *ısığ* 124A,6) başlıkları ele alınmıştır.

İkinci bölümün üçüncü ana başlığı "Şekil Bilgisi"dir. Konu çekim ekleri ve yapım ekleri olarak ele alınmıştır. Çekim eklerinin isim çekimi alt başlığında çokluk ekleri (*begler*: beyler 61B,8); hâl ekleri [yalın hâl (*tevük*: *tevük kaçkaç keldi*/filan kaçarak geldi.

74B,9), tamlama hâli (*men-+im atam*: babam 72B,1), bulunma hâli (*sağarda su yok*: tasta su yok. 77A,6), ayrılma hâli (*mendir*: benden 76A,4), yönelme hâli (*begimiz Horasanğa bardı*: beyimiz Horasan'a gitti. 76B,3), belirtme hâli (*bunu*: bunu 73B,10), vasita hâli (*tevük bile bardum*: filan ile gittim. 77A,9)], iyelik ekleri (*atası*: babası 70B,10) ve aitlik eki (*ev+de+ki*: evdeki 79A,6) işlenmiştir. "Fiil Çekimi" alt başlığında ise geçmiş zaman (*tap-tı*:buldu 83A,9; *al-mış-sen*: almışsın 83B,6), gelecek zaman (*köç-gey*: göçecek 97A,5; *köç-ge*: göçecek 97A,13; *kelme-deçi*: gelmeyecek 114A,1), şimdiki zaman (*kelü-yorır*: geliyor 97B,8), geniş zaman (*kon-(a)r men*: konarım 97B,3), emir kipi (*kel*: gel 105B,6), istek kipi (*bar-(ı)ğsa-dı*: gitmek istedi 111B,1), şart kipi (*barğay ise*: gidecekse: 78B,1) ve *er-(mek)* eylemi (*yok erdi*: yok idi 82B, 11) gösterilmiştir.

Yapım ekleri kısmında ise isimden isim yapan ekler (+An, +ArU, +(X)ç, +çek, +çI, +çUG, +çUK, +Dam, +DAK, +Daş, +GA, +GuK, +GAN, +GII, +ğak, +II, +Kaç, +KAI, +Kan, +Kek, +KInA, +IA, +lağ, +I(a)k, +IAn, +II, +I(X)K, +mIş, +mUK, +(X)n, +nAK, +(X)ncl, +(X)nç, +ndi, +ra, +rAK, +sIz), isimden fiil yapan ekler (+A-, +(A)I-, +(A)r-, +dA-, +IK-, +KA-, +IA-, +IAn-,+ra-, +sA-), fiilden isim yapan ekler (ad fiil: -mAk, -mA, -Iş; sıfat fiil: -GAN, -(X)GII, -GUçI, -mIş, -mAz; zarf fiil: -GAç, -(ı)p; fiilden isim yapan diğer ekler: -ç, -DI, -DU, -(X)G, -GA, -GAç, -GI, -GU, -GUç, -GUK, -(X)K, -(X)m, -mAç, -mAK, -mAn, -mUr, -(X)n, -(X)ş, -(X)z) ve fiilden fiil yapan ekler (-Ar-, -Dur-, -GUr-, -GUz-, -Iz-, -(I)K-, -(I)l-, (X)n-, -(I)ş, ,(I)t-, -Ur-, -zUr-) örnekleriyle ele alınmıştır.

İkinci bölümün son ana başlığı "Clauson'un İML'nden Sözlüğüne Aldığı Sözcükler" dir. Burada Clauson'un *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish* adlı sözlüğünde geçen 1613 kelimeye yer verilmiştir. Bu 1613 kelime, Kilisli Rifat Bilge'nin İbnü Mühennâ Lügati üzerindeki çalışmasında yer alıp da Clauson'un ele aldığı örneklerdir: *a:k, berk, çe:tük, edgü, esrü-, görklüg, ı:na:nç, i:di, işton, ka:tun, la:ç:n, men, namaz et-, ordu, öğün-, saç, ta:ğ, ü:n, ya:ğ* vb.

Sonuç bölümünde, eserin genel bir değerlendirmesi maddeler halinde verilmiştir. Bu bölümde, İbnü Mühennâ Lügati'nin Türkçe kısmının hangi dönemin eseri olduğu hakkındaki farklı görüşlere (Melioransky, Malov, Caferoğlu, Ercilasun) yer verilmiş, Ercilasun'un Harezmi Türkçesi kategorisinde değerlendirilmesi gerektiği görüşüne ağırlık verilerek, eserin Karahanlı Türkçesinden Harezmi Türkçesine geçiş dönemine ait olabileceği fikrine varılmıştır. Sonuç bölümünde eserde geçen, Oğuzca özellikler taşıyan kelimelere (t>d: *tiz>diz* 118A,11); sadece Irak Türkmen ağızlarında hâlâ yaşamakta olan kelimelere (*ker oldu*: sağır oldu. 93A, 2); İbnü Mühennâ Lügati'nin Türkçe kısmında geçip kökü Türkçe olmayan kelimelere (*Ar.ṭama' boldı*: açgözlü oldu. 86B,9); diğer eserlerde görülmeyen bazı eklerle (örneğin sahiplik anlamı katan ve isimden sıfat türeten +muk eki: *ton+muk* 'elbiseli' 69B,4); İbnü Mühennâ Lügati'nin Türkçe ve Moğolca bölümünde yer alan bazı müşterek kelimelere (Türkçe:*tenri* 114b, 4; Moğolca: *tanğri* 157A,8) ve çözülemeyen kelimelere (Ör: " 'tembel' 122B,6. 'yelengeç' olarak okuduk. 'belengeç' olabilir.") yer verilmiştir.

Kitabın son üç bölümü kaynakça, dizin ve tıpkıbasım olmuştur. Kaynakça kısmında hem eski yayınlara (El-Huri el-Lübnani, Faris Efendi, Kenz Lügat, el-Ma'arif Matbaası, Beyrut 1876) hem de güncel yayınlara (Kaymaz, Zeki, "İbni Mühennâ'da Kaç Kelime Var?", Türk Kültürü Araştırmaları Dergisi, 2014/2, s. 31-46) yer verilmesi oldukça önemlidir.

Sondan önce, Karagözlü'nün çalışmasında birkaç hususa değinmeyi önemli görüyoruz. Amacımız birkaç eksikliğe işaret etmek, kitabın yeni basımlarında hataların önüne geçilmesi için dikkat çekmektir.

Eserde birtakım dizgi ve yazım hataları mevcuttur. Sözelimi sayfa 31'de "II. Milletlerarası Türk sanatları", sayfa 32'de "Süleymaniye kütüphanesindedir", sayfa 34'te "İM'nın", (İM=İbni Mühennâ), sayfa 34'te "Hz. Mühammed" , sayfa 36'da "İM'ya" (bu ifadeler sayfa 35'te doğru yazılırken: İM'nin, hemen aynı sayfanın alt satırında tekrar yanlış yazılmıştır: İM'nın), sayfa 37'de "önsöz" , sayfa 51'de "elyazması", sayfa 54'te "İML'ndeki" (İbnü Mühennâ Lügati) ve sayfa 259'daki "halâ" kelimelerinin düzeltilmesi gerekir.

Sayfa 260, 261 ve 262'de eserin Türkçe ve Moğolca bölümünde yer alan bazı müşterek kelimeler tespit edilerek tablolar hâlinde verilmiştir; ancak başta Türkçe ve Moğolca kelimeler yan yana iki bölümlü tabloda karşılıklı ve aynı hizada verilirken sonra bu düzen ve hiza bozulmuştur. Söz gelişi, Türkçe bölümünde "kömlek" kelimesinin tam hizasında yer alması gereken Moğolca bölümdeki "gümlig" kelimesinin, olması gereken yerden iki üst satırda yer almasıyla hiza bozulmuştur. Muhtemelen dizgi hatası olabilecek bu durum sonucunda *kömlek* kelimesinin karşısına başka bir kelime denk gelememiş, boşluk olarak kalmıştır (s. 261). Çalışmada dikkatimizi çeken bu hususlar verilen örneklerle sınırlı değildir; ancak amacımız eserin yazımının iyileştirilmesine katkıda bulunmaktır.

İbni Mühennâ Lügati atasözü kuvvetindeki ifadeler (*alp bolğan kişi alpligi - uçkundığı- anı öldürür.s.69*), yiğitçe seslenişlere (*neme alp er turur! s.74*), etimoloji sevenleri heyecanlandırabilecek kelimelere (*ata ege: hala. s.115*) sahip kıymetli bir eserdir. Yabancı dilde yazılan ve dil bilimi konularını işleyen bu tarz eserlerin çalışılması her anlamda zordur. Biz böylelikle, kıymetli eseriyle Türklük bilimine katkılarından dolayı Sayın Karagözlü'ye teşekkürlerimizi sunuyor ve çalışmalarının devamını beklediğimizi ifade etmek istiyoruz.